

یادمان مالک تهرانپارس برای رویین تن

- نام: درخت سرو
- محدوده فراوانی: بوستان پلیس
- ویژگی گونه: غیرمثمر، همیشه سبز

ارباب هرمز که در دهه های ۳۰ و ۴۰ صاحب بخش وسیعی از املاک شرق تهران بود، بعد از فوت پسرش به یاد او در اراضی مجیدآباد آن روزگار که اکنون به بوستان پلیس معروف است، درخت سرو کاشت.

علیرضا زمانی، تهران پژوه در این باره می گوید: «ارباب هرمز آرش زرتشتی ای ساکن هند بود و وقتی به تهران آمد، بخش وسیعی از زمین های شرق تهران را خرید. ارباب هرمز پسرش به نام رویین تن داشت که در دهه دوم عمرش، روزی تفنگ شکاری به دست در باغ گشت می زده که به اشتباه تیری از تفنگ رها می شود و رویین تن در این حادثه می میرد. ارباب هرمز بعد از شوک این واقعه، به یاد پسرش دو درخت سرو در باغ اناری می کارد.» اکنون درختان تنومند و کهنسال بسیاری در خاک این بوستان ریشه دوانده اند. درخت انار، آقاچیا، انواع کاج و سرو تبریز، زیتون، توت و بید مجنون از درختان موجود در این بوستان است که چند سر و گردن از بوته های یاس زرد، شیرخشت، شمشاد، زرشک، پیراکانتا و میخک هندی بلندتر هستند و در کنار آنها خودنمایی می کنند. به گفته داربوش شهپازی، تهران پژوه، کهن ترین بنایی که در مجیدآباد وجود داشت عمارت بختیاری است که بعدها به ارباب هرمز می رسد و حالا هم موزه گرافیک ایران در آن جای دارد. این عمارت ابتدا متعلق به حاجب الدوله بوده و بعد به فرزندش و سپس به ناصرالدین شاه می رسد. بعدها این اراضی به نام «امیرمفخم ایلخان بختیاری» سند می خورد. او این اراضی را از ناصرالسلطنه می خرد و مدت ها با خدم و حشم و اهل خانه در این باغ زندگی می کند. بعد از دوره قاجار و در دوره پهلوی، ایلخان بختیاری فوت می کند و اراضی به همسر و فرزندش می رسد و آنها هم باغ و زمین ها را به فروش می گذارند. ارباب هرمز که به هند رفته بود و ثروتی حاصل کرده بود زمین ها را می خرد. در آن زمان درختان باغ مجیدآباد از آبراه وسیعی که در خیابان استخر فعلی قرار داشت آبیاری می شد.

راز صدرنشینی شاه میوه سولقان در بازار

■ نام: درخت شاه توت

- محدوده فراوانی: سولقان، در که، طرشت، فرحزاد و کن
- ویژگی گونه: مثمر، استفاده در مانی از برگ و ریشه

درخت شاه توت یکی از درخت هایی است که در بسیاری از باغ های حاشیه تهران از جمله در که، سولقان، فرحزاد و... کاشته می شود. سخت بودن چیدن میوه این درخت، برخلاف توت سفید و همچنین محصول کم آن موجب شده است از نظر تجاری بسیار پر سود و گرانقیمت باشد. میوه این درخت که از اوایل تیرماه تا اواسط مردادماه به بار می نشیند بسیار به مذاق طبیعت گردان حاشیه ای تهران خوش می آید. میوه ترش مزه درخت شاه توت، برخلاف توت سفید، ظرفیت فراوری زیادی ندارد و به دلیل ترش بودن، تنها از آن شربت به دست می آید یا به عنوان طعم دهنده در بستنی مورد استفاده قرار می گیرد. باین حال، خواص میوه درخت شاه توت بسیار زیاد است و

به دلیل داشتن رنگدانه های قرمز در بهبود سلامتی بسیار مؤثر است. جالب است بدانید که سولقان قطب شاه توت ایران به شمار می آید و سازگاری این درخت با آب و هوای این روستا موجب شده است، براساس آمارها، بیش از ۱۶۰ هکتار از باغ های این روستا به کاشت این درخت اختصاص پیدا کند و سالانه حدود ۹۵۰ تن شاه توت روانه بازار شود. از سوی دیگر، در چند سال گذشته، برگزاری جشنواره شاه توت در این محله موجب شده است علاقه باغداران به کشت این محصول بیش از پیش شود.

اسماعیل عسگری، یکی از باغداران سولقان، درباره ویژگی های این درخت می گوید: «درخت شاه توت از نظر ظاهری دقیقاً شبیه توت سفید است، اما هم عمر طولانی تری دارد و هم برگ ها و میوه آن کاملاً متفاوت است. با توجه به سرما و خاک مناسب سولقان، این درخت در این روستا به خوبی رشد می کند و سرمای محیط باعث می شود آفت آن بسیار کم باشد و میزان باردهی آن دیرتر

از درخت شاه توت افتاد و در گذشت.» در تهران قدیم از جوشانده برگ های درخت شاه توت برای برطرف کردن تبهوع و همچنین کاهش میزان قندخون استفاده می کردند. همچنین ریشه این درخت را برای درمان مشکلات گوارشی در عطاری های شهر می فروختند.

ایام زمستان و نیز در شب یلدا، آن را در انبار خانه های قدیمی که خنک تر بود نگهداری می کردند.» محصول درخت سیب شمیران علاوه بر اینکه روزگاری تامین کننده معیشت باغداران این گستره بود، با فرهنگ و آداب رسوم برخی از آبادی های آن نیز پیوند داشت. در محله حصار بوعلی تا چند دهه پیش که سیب شمیرانی فراوانی بیشتری داشت از این محصول در برگزاری مراسم نخل گردانی استفاده می شد. اهالی حصار بوعلی از ۸ دهه پیش تاکنون در بخشی از مراسم نخل گردانی، سیب های نذری اهالی را روی نخل قرار می دهند و پس از پایان مراسم سیب ها میان جمعیت عزاداران توزیع می شود. اگر چه اکنون به دلیل از میان رفتن باغ های سیب شمیرانی، از سیب های رایج در بازار در این مراسم استفاده می شود، اما چند دهه پیش که حصار بوعلی باغ های سیب بسیاری داشت، این محصول در برگزاری مراسم نخل گردانی به کار می رفت.

یادش به خیر، سیب خوش طعم شمال پایتخت

■ نام: درخت سیب شمیران

- محدوده فراوانی: روستاهای شمیران
- ویژگی گونه: مثمر، میوه معطر و شیرین

چند دهه پیش که در محله های شمال تهران از برج، آپارتمان و بزرگراه خبری نبود، این محله ها آبادی هایی بودند با انبوهی از زمین های زراعی و باغ های میوه. در میان انواع درختان میوه روستاهای شمیران، درخت سیب شمیرانی، یکی از متفاوت ترین درختان بود. سیب شمیرانی یا به قول اهالی قدیمی این گستره «سیب شمرونی» یکی از مرغوب ترین سیب های بازار تهران قدیم بود. این سیب با زمینه زرد غالب و لکه قرمز یا حنایی، ظاهری و سوسه برانگیز، طعمی بسیار شیرین و بویی مطبوع داشت. باغداران شمیران این محصول را در میانه مهرماه برداشت و روانه بازار می کردند. فراوانی سیب شمیرانی در این گستره آنقدر زیاد بود که می توان گفت روزگاری شمیران پر بود از

باغ سیب شمرونی؛ از روستای کهن حصار بوعلی که باغ های وسیع داشت تا روستاهای آن سوی ارتفاعات البرز از آبادی آهار تا ایگل و کند علیا هر جا که باغی بود درخت سیب شمیرانی هم پیدا می شد. اکنون دیگر در محله های شمال شهر نشانی از نهال سیب شمیرانی و باغ سیب نیست، اما در آبادی های لواسان مانند افجه و ایگل هنوز رد پای این سیب خاص دیده می شود. محصول این درخت آنقدر محبوب بود که شمیرانی ها حتی تا شب یلدا هم این سیب را نگه می داشتند تا در بلندترین شب سال روی سفره یلدا، سیب شمرونی داشته باشند.

سید مهدی اعرابی، شمیران پژوه، در این باره می گوید: «سیب شمیران بیشتر در شرق این گستره وسیع یافت می شد. در آبادی های شرقی شمیران تا روستاهای لواسان و افجه باغداران، درخت سیب شمیرانی کاشته بودند و محصول آن را عرضه می کردند. این سیب آنقدر محبوب بود که شمیرانی ها برای استفاده از آن در تمام

